

UNIVERZITA KONŠTANTÍNA FILOZOFA V NITRE
PEDAGOGICKÁ FAKULTA

PODMIENKY ŠKOLSKEJ INKLÚZIE V MŠ

Bakalárska práca

Nitra 2012

Veronika Kadlecová

UNIVERZITA KONŠTANTÍNA FILOZOFA V NITRE
PEDAGOGICKÁ FAKULTA

PODMIENKY ŠKOLSKEJ INKLÚZIE V MŠ

Bakalárska práca

Študijný program: Pep9b – Predškolská a elementárna pedagogika

Študijný odbor: 1.1.5 - predškolská a elementárna pedagogika

Školiace pracovisko: Katedra pedagogiky

Školiteľ: prof. PhDr. Peter Seidler, CSc.

Konzultant: prof. PhDr. Peter Seidler, CSc.

Nitra 2012

Veronika Kadlecová

Univerzita Konštantína Filozofa v Nitre
Pedagogická fakulta

ZADANIE ZÁVEREČNEJ PRÁCE

Meno a priezvisko študenta: Veronika Kadlecová
Študijný program: predškolská a elementárna pedagogika (Jednoodborové štúdium, bakalársky I. st., denná forma)
Študijný odbor: 1.1.5 predškolská a elementárna pedagogika
Typ záverečnej práce: Bakalárska práca
Jazyk záverečnej práce: slovenský

Názov: Podmienky školskej inklúzie v MŠ (ZŠ)

Anotácia: Analýza súčasných systémov inkluzívneho vzdelávania na Slovensku a v zahraničí. Charakterizovanie inkluzívneho vzdelávania. Legislatívne dokumenty: školský zákon, antidiskriminačný zákon. Index inklúzie a jeho adaptácia na podmienky škôl. Čo je to politika školy. Charakterizovať kultúru školy.

Cieľ: model príslušnej školy pripravenej pre inkluzívne vzdelávanie.

Školiteľ: prof. PhDr. Peter Seidler, CSc.
Oponent: prof. PhDr. Viera Kurincová, CSc.
Katedra: KPG - Katedra pedagogiky
Vedúci katedry: prof. PhDr. Viera Kurincová, CSc.
Dátum zadania: 27.09.2010

Dátum schválenia: 11.10.2010

►
prof. PhDr. Viera Kurincová, CSc.
vedúci/a katedry

ABSTRAKT

KADLECOVÁ, Veronika : Podmienky školskej inklúzie v MŠ. [Bakalárska práca]. Univerzita Konštantína Filozofa v Nitre. Pedagogická fakulta; Katedra pedagogiky. Školiteľ: prof. PhDr. Peter Seidler, CSc . Stupeň odborovej kvalifikácie: Bakalár (Bc.). Nitra PF UKF, 2012

Hlavnou témou bakalárskej práce sú podmienky školskej inklúzie v MŠ. Práca je rozdelená na tri kapitoly. V úvodnej kapitole sa venujeme rozpracovaniu problematiky v literatúre. Teda základným pojmom ako integrácia a inklúzia, pretože sú to úzko späté pojmy. Na túto kapitolu nadväzuje podkapitola, ktorú sme venovali charakteristike inkluzívneho vzdelávania, jej problematike, vymedzeniu. Druhá kapitola rozoberá cieľ a princíp školskej inklúzie. Jej diferenciaciu, postupy a organizáciu. Na ňu nadväzuje podkapitola v ktorej sa venujeme podmienkam školskej inklúzie, jej základným faktorom. Tretia kapitola poskytuje prehľad o škole, podmienkach školskej inklúzie. Tretia kapitola je rozdelená na štyri podkapitoly, v ktorých sme sa zamerali na inkluzívnu školu, politiku školy, kultúru školy a vzdelávacie štandardy. Záverečnú časť bakalárskej práce sme venovali modeli príslušnej školy pripravenej pre inkluzívne vzdelávanie.

Kľúčové slová: inklúzia, inkluzívne vzdelávanie, školský zákon, politika školy, kultúra školy, antidiskriminačný zákon

ABSTRACT

Kadlecová Veronika, The conditions of school inclusion in nursery school. Bachelor thesis University of Constantine the Philosopher, Faculty of Education, Education department. Advisor: prof. phDr. Peter Seidler, CSc. , Bachelor degree (Bc.), Nitra, 2012

It is aimed in this bachelor thesis to present conditions of school inclusion in nursery schools. The thesis work consists of 3 chapters. In the introduction chapter we explain the thesis subject according to literature source. We explain main key words, like an integrative pedagogy or inclusive education. The first chapter contains one part in which we explain what is an inclusive education and its specifications. The second chapter describes the main aim and principle of school inclusion. In the next part of this chapter we focus on conditions and factors of school inclusion. The third chapter consists of 4 parts where we describe inclusive school, school policy, school culture and educational standards. In the last part of this bachelor thesis we focused on the model of the school prepared for inclusive education.

Key words: inclusion, inclusive education, school policy, school culture, school act, anti-discrimination act

OBSAH

ÚVOD	8
1 ROZPRACOVANIE PROBLEMATIKY V LITERATÚRE	10
1.1 Integratívna pedagogika.....	10
1.2 Integrácia.....	13
2 CHARAKTERISTIKA INKLUZÍVNEHO VZDELÁVANIA	16
2.1 Cieľ školskej inklúzie.....	22
2.2 Podmienky školskej inklúzie	22
3 ŠKOLA	25
3.1 Inkluzívna škola.....	26
3.2 Politika školy	28
3.3 Kultúra školy.....	28
3.4 Vzdelávacie štandardy	29
4 MODEL PRÍSLUŠNEJ ŠKOLY PRIPRAVENEJ PRE INKLUZÍVNE VZDELÁVANIE	35
ZÁVER	39
ZOZNAM PUŽITEJ LITERATÚRY	40

ZOZNAM SKRATIEK

CULTURAL ORGANIZATION - Organizácia spojených národov pre výchovu, vedu a kultúru

EFA - European Festival Association – Európsky festival asociácie

ISCED 0 - Medzinárodná štandardná klasifikácia vzdelania

ITI - Integrated Thematic Instruction – Integrovaná tematická výučba

ITV - Integrované tematické vyučovanie

IVP - Individuálny vzdelávací plán

KO-SE-TO – Stimulačno obohacujúci program

MŠ- Materská škola

OSN – Organizácia spojených národov

ŠVVP – Špeciálno výchovno – vzdelávacie potreby

UNESCO – United Nations Educational Scientific and Cultural Organization –
Organizácia spojených národov pre výchovu, vedu a kultúru

Úvod

Človek, najdôležitejší tvor sveta, zeme a vesmíru. Je to desiatky rokov, čo človek obýva Zem. Za ten čas prešiel mnohými zmenami, deleniami sa vývojom. Delia sa kontinenty, delia sa štáty, krajiny, budujú sa hranice. Rovnako je to aj s ľuďmi. Prirodzené delenie je aj delenie pohlavia, rasy, lebo si myslia, že bieli sú lepší ako čierni, či žltí, a naopak. Delia sa aj z hľadiska jazyka, náboženstva, chudobných a bohatých, akoby peniaze boli na svete to najdôležitejšie, akoby majetok vystihoval pravú podstatu človeka. Asi najhoršie delenie spočíva v tom, čo človek ťažko ovplyvní a to je zdravie či už telesné alebo duševné.

Deti začínajú reagovať na prvé rozdiely medzi sebou už v materskej škole. Do popredia vzdelávania výnimočného dieťaťa vystupujú niektoré okolnosti z jeho sociálneho prostredia ktorého predstaviteľmi sú rodičia a rodina. Ktorá je smerujúcim prvkom jeho racionálneho vývoja a plní úlohy v rámci jeho individuálneho vývinu. Pri prvom strete so školskými aktivitami sa rodič stáva hlavným určovateľom smerovania a vzdelávania dieťaťa.

Život každého človeka tvoria určité etapy, ktoré sú u každého odlišné. Najdôležitejšia z nich je obdobia od narodenia dieťaťa, až po jeho mladší školský vek. V tomto období je jedinec najtvárnejší. Rozvíja sa jeho identita, schopnosti, zručnosti a postoje. Každé dieťa je v tomto období jedinečné a dokonalé. Prečo teda považujeme všetky deti za jedinečné a dokonalé, keď každé je úplne iné. Niektoré je múdrejšie, iné zasa šikovnejšie a ďalšie pôvabnejšie. Inklúzia je v spoločnosti novou témou, ktorá sa zameriava na problematiku „inakých“ jedincov. Ide o zlepšenie života jedincom u ktorých sa vyskytujú rozdiely, predsudky a prikladajú sa im tzv. „nálepky“. V práci sa teda venujeme podmienkam školskej inklúzie v MŠ. Následným ukazovateľom, kde sa deti stretávajú, spoznávajú, učia sa komunikovať, riešiť konflikty, byť priateľskejší a vedieť si pomáhať je materská škola. „Inaké“ deti považujú materskú školu skôr za miesto, ktoré je pre nich často stresujúce, kde prežívajú úzkosť často neistotu.

Pre túto spoločnosť je každý jedinec investíciou a preto je nesmierne dôležité ich efektívne zaradenie do spoločnosti. Jedineční sú jednak žiaci, ktorý v materskej škole nemajú žiadny problém s následným zaradením do spoločnosti, ale aj žiak so špeciálnymi potrebami.

Bakalárska práca je venovaná práve problematike inkluzívneho vzdelávania a podmienkam školskej inklúzie v MŠ.

Bakalársku prácu sme rozdelili na štyri kapitoly. V prvých kapitolách sme sa zamerali na oboznámenie sa so základnými pojmami ako sú inkluzívne vzdelávanie a podmienky školskej inklúzie. Od tretej kapitoly sme sa zamerali na školu, školský zákon, kultúru školy a podmienky školy. Štvrtá kapitola je venovaná modelu príslušnej školy, pripravenej pre inkluzívne vzdelávanie.

Cieľom bakalárskej práce je poukázať na ďalšie vzdelávanie pedagógov v oblasti výchovy detí v materských školách, aby sa „vyvarovali“ nežiadúcim vplyvom u detí predškolského veku, ktoré by mohli negatívnym spôsobom ovplyvniť ich ďalší vývoj.

1 Rozpracovanie problematiky v literatúre

Inkluzívne vzdelávanie predstavuje spôsob edukácie v bežných školách. Každé dieťa má právo na kvalitné vzdelanie. Podstatou inkluzívneho vzdelávania je kladenie dôrazu na búranie bariér v školstve, ktoré znemožňujú rovnocenný prístup ku vzdelávaniu.

1.1 Integratívna pedagogika

Do popredia vstupujú niektoré okolnosti, ktoré súvisia s integratívnou pedagogikou a zabezpečujú jej priebeh. Odborníci ako V. Pokorná, et al., (In: Seidler., 2005, s. 11), charakterizovali tieto kategórie integrácie:

1. Rodina a rodič (rodičia):

- vstupuje ako aktívny účastník plánovania školského vzdelávania dieťaťa,
- rodič sa stáva po zoznámení so školskými aktivitami spoluautorom určovania cieľov vzdelávania,
- v rámci individuálneho vzdelávacieho plánu (IVP) doma - plní úlohy v príprave žiaka na vyučovanie,

Rodič sa zameriava, aby bolo jeho dieťa úspešné, akceptované triedou pri vyjadrovaní svojich postojov, aby bolo prijaté inými a aby boli uprednostňované jeho pozitívne vlastnosti a schopnosti.

2. Zmena postojov okolia:

- totožnosť žiaka je určená ich menami, aktivitami,
- totožnosť učiteľov je určená menami a oblasťou odbornosti,
- odstránenie označenia detí, tried, škôl a pedagógov napr. hluchí a pod.,

3. Triedna pomoc – kooperácia učiteľov:

Vyučovanie dvoma učiteľmi a to vyučujúcim a jeho asistentom. Je charakterizované, ako integrované vyučovanie. Vyučujúci učiteľ je hlavný a asistent je pomocný.

Vyučujúci asistent je vysoko špecializovaný učiteľ s vysokoškolským vzdelaním pre bežné školy a so špecializáciou integratívnej pedagogiky. Pomáha, asistuje, učí žiaka ale nenahrádza učiteľa pracujú kooperatívne. Priraduje sa k nim špeciálny pedagóg, ktorý môže byť v kmeňovom stave školy, to znamená, že má na starosti viacero škôl v ktorých sú umiestnení integrovaní žiaci. Jeho úlohou je pomáhať učiteľovi.

V zahraničí, ako je USA, Nemecko, Švédsko, je v škole tzv. *facilitátor*, ktorý zabezpečuje pomoc žiakovi. Hlavne vo výchovných problémoch, informuje učiteľov o metódach, ktoré im pomôžu vo výchove so žiakmi. Koordinuje spoluprácu učiteľov, školského psychológa a rodičov.

4. *Plánovanie a príprava výchovno- vzdelávacej práce:*

- s požiadaviek školy a jej potrieb vychádza plán integrácie,
- pravidelné schádzanie sa tvorcov IVP,
- spoločná príprava IVP.

5. *Inovácia metód:*

- v zmene filozofie školy a postojov učiteľov má veľký vplyv riaditeľ školy,
- zvýšenie sebahodnotenia a sebaobrazu žiakov, sociálnych zručnosti a ovládanie predpísaného učiva je cieľom kooperatívneho vyučovania

6. *Vytváranie podmienok k získavaniu najnovších informácií:*

- celoživotné vzdelávanie – učitelia,
- prirodzený rozvoj vzťahov medzi intaktnými a rozlišovanie ich komunikačného systému – žiaci

7. *Stratégia modifikácie individuálneho vzdelávacieho programu:*

- IVP je tvorený pre každého žiaka zvlášť preto nie uniformita,
- identifikácia aktuálneho stavu rozvoja žiaka.

Seidler (2005), hovorí o integrácií ako o „spojení niečoho rozdielneho, dvoch rozdielnych skupín. Niečo, čo je rozdelené.“

Podľa Jesenského (1995, s. 15) je integrácia dynamický, postupne sa rozvíjajúci jav, v ktorom dochádza k partnerskej spolupráci postihnutých a intaktných na úrovni vzájomne vyváženej adaptácie počas ich výchovy a vzdelávania a pri ich aktívnom podiele na riešení výchovno – vzdelávacích situácií.

Jesenský uvádza dva smery pedagogickej integrácie:

- asimilačný integrácie je splývanie (inklúzia) zdravotne postihnutých jedincov s intaktnými jedincami
- koadaptačný – integrácia predstavuje partnerské spolužitie postihnutých jedincov s intaktnými jedincami

Seidler a Kurincová (2005, s. 8, 9) definujú, že je veľmi užitočné pre integráciu:

- adekvátne spolupráca s pediatrom, psychológom, sociálnym pracovníkom, špeciálnym pedagógom, resp. ďalšími odborníkmi,
- prítomnosť školského psychológa v škole,
- pozitívne postoje rodičov intaktných žiakov,
- vedenie porovnávacích záznamov učiteľmi,
- spoluúčasť učiteľa bežnej triedy pri vypracovaní individuálneho vzdelávacieho programu (IVP) pre žiaka,
- rozlíšiť a prehĺbiť poznatky o norme – normálnom vývoji osobnosti s cieľom, aby učiteľ vedel posúdiť čo je v norme pri výnimočnej situácii,
- určiť (vytvoriť) škálu edukačných polyfunkčných metód,
- pracovať v malých skupinách.

„So školskou integráciou sú spojené dva procesy. Proces vonkajšej a vnútornej diferenciacie. *Vonkajšia diferenciacia* je diferenciacia v školskom systéme, ktorá atomizuje podmienky vzdelávania na podmienky segregatívneho charakteru v systéme podporujúce integráciu výnimočných žiakov do škôl bežného typu. Vytvorenie legislatívnych a materiálnych podmienok pre vonkajšiu diferenciaciu v prospech integrovania je predpokladom konkrétnej integrácie do bežnej školskej triedy.

Vnútorná diferenciacia sa vyznačuje väzbou na integračné triedy v ktorých sa integrujú jednotlivito alebo skupinovo výnimoční žiaci. Integrácia je pozitívnou, ak sa k žiakom pristupuje individuálne a zohľadňujú sa ich individuálne psychické a fyzické dispozície pre vyučovanie. Integrácie nie je „ nikdy ukončená a takisto sa nedá úplne anticipovať alebo plánovať. Integráciu je potrebné plánovať a chápať ako komplexný proces medzi blízkosťou a dištancovaním, odcudzením a zblížovaním“ G. Cloerkes (In: Seidler., 2008, s. 20).

1.2 Integrácia

„*Inklúzia* je proces, ktorej **predchádza integrácia**. Môžeme ju označiť aj ako vyšší stupeň integrácie. Dá sa dosiahnuť nie len zmenou spolužitia, to nestačí, ale hlavne zmenou myslenia každého jedinca v spoločnosti, schopnosťou prijať a akceptovať “ výnimočných“(Seidler et al., 2008, s. 7-38).

„Úplnú integráciu detí možno dosiahnuť jedine vtedy, ak sa podarí ich včlenenie (alebo inklúzia) do spoločnosti žiakov, učiteľov a všetkých ostatných, ktorí tvoria školu“(Lang,1998, s. 27).

„Zo sociologického hľadiska je integrácia chápaná : v zmysle spoločných aktivít a vyučovacích procesov výnimočných a intaktných detí a mládeže“ Heimlich (In: Seidler., 2008 s. 20). „Integrácia je proces, ktorý je v neustálom vývoji a je charakterizovaný mnohými aspektmi “ Brugger – Paggi (In: Seidler., 2008, s. 13).

„Integrácia predstavuje začlenenie dieťaťa so ŠVVP do prostredia bežnej materskej školy. Je pozitívom nielen pre deti s postihnutím, ale obohacuje všetkých zainteresovaných, teda ostatné deti, pedagógov, prevádzkových zamestnancov.

Integrované deti si môžu osvojiť mnoho spôsobov sociálneho správania pozorovaním a napodobňovaním svojich intaktných (zdravých) rovesníkov. Môžu lepšie napredovať vďaka vyšším motivačným podnetom. Môžu sa lepšie učiť vzorcom správania, ktoré zodpovedajú situáciám vonkajšieho sveta, zvyšuje to ich sebadôveru a umožňuje nezávislé správanie. Intaktné deti sa môžu naučiť komunikovať s postihnutými, vypestovať si vyššiu citlivosť pre druhé deti, pomáhať im a preniesť to do svojich rodín a spoločenského prostredia.

Výhody integrácie :

- príležitosť ku kooperatívnemu učeniu,
- zníženie izolácie detí so ŠVVP,
- odstraňovanie predsudkov, nesprávnych názorov u detí aj dospelých vo svete.

Nevýhody integrácie:

- zvýšené náklady na vzdelávanie detí so ŠVVP,
- zvýšené nároky a úsilie v práci učiteliek.“ (Jackulíková, 2011).

„Z latinského pôvodu znamená integrácia zjednotenie alebo znovu vytvorenie celku. V pedagogickej praxi označuje spoločné vzdelanie žiakov s postihnutím aj bez neho. Integrácia vo svojej podstate integruje žiaka so špeciálnymi potrebami medzi žiakov bežného vzdelávania.

Nečaká sa však, že by sa trieda, učiteľ alebo okolie zvlášť prispôsobilo. Integrovať je možno jednotlivca do triedy bežného vzdelávania. Ďalšou možnou formou integrácie je spojenie paralelnej triedy v bežnej základnej škole.

Integráciou sa rozumie aj špeciálne základné školy pre žiakov s určitým postihnutím či znevýhodneným M. Kocurová, et al., (In: Průchová., 2008 s. 21).

MŠMT stanovuje formy špeciálneho vzdelávania takto:

- individuálna integrácia v bežnej škole(je uprednostňovaná keď má škola podmienky), v špeciálnej škole pre iné postihnutia,
- skupinová integrácia v triede či oddelení bežnej školy, v triede či oddelení špeciálnej školy,
- vzdelávanie v samostatnej škole pre žiakov so zdravotným postihnutím (špeciálna škola),
- kombinácia všetkých troch popísaných foriem (Průchová, et al., 2008, s.21).

Farrell a Ainscow, popisujú trojstupňovú integráciu detí s postihnutím. Pri **lokalizovanej integrácii** sú špeciálne triedy lokalizované v priestoroch bežných škôl. Žiaci s postihnutím sa v podstate nekontaktujú s ostatnými deťmi. Pri **sociálnej integrácii** dochádza medzi týmito skupinami k integrácii v rámci niektorých sociálnych aktivít, ako napr. pri stravovaní alebo doprave do školy, ale po zvyšok vyučovania platí ešte segregácia. Až pre **funkčnej integrácii** sú žiaci s postihnutím umiestňovaní do bežných tried“(Lechta, 2010, s. 30).

P. Seidler et al., (In: Duchovičová, J., 2008, s.72) uvádzajú, že integrácia v škole sa môže podariť len vtedy, pokiaľ i intaktné dieťa pocíti, že stretnutie s dieťaťom s postihnutím je pre neho cenným a dôležitým zážitkom. Je to niečo nové, krásne, čo „zo mňa robí lepšieho človeka“. Na druhej strane si dieťa s postihnutím musí zachovať vlastnú identitu.

K základným formám integrácie podľa spomínaných autorov patrí:

- Formálna integrácia – keď postihnutí jednotlivci sú síce v jednej skupine so zdravými, majú spoločné miesto či činnosť, ale neexistujú medzi nimi bližšie spoločenské kontakty ani emocionálne vzťahy. Pri takomto spôsobe integrácie môže postihnutý jedinec v spoločnosti intaktných trpieť ešte viac, ako keby sa vzdelával v spoločnosti postihnutých. Postihnutí žiaci potrebujú citovú podporu, ktorú v takomto prípade nemusia dostať.

- Skutočná integrácia – úplná spojitosť osôb zdravých s postihnutými v každej rovine pôsobenia. Tu postihnutý žiak pociťuje svoju vlastnú dôležitosť aj v prostredí intaktných žiakov či už pri hre alebo učení.
- Individuálna integrácia – keď je postihnuté dieťa vychovávané a učené vo verejnej inštitúcii – a zaobchádza sa s ním ako s ostatnými intaktnými deťmi. Má rovnaké práva a povinnosti ako všetky deti.
- Skupinová integrácia – ak sú v škole zvláštne skupiny, resp. triedy. Ktoré majú svoje vlastné miestnosti a aj kvalifikované učiteľky na vyučovanie detí s konkrétnymi špecifickými potrebami. So svojimi zdravými rovesníkmi sa stretávajú na rôznych školských podujatiach pri pobyte vonku i pri záujmových aktivitách.

Integrácia je pojem úzko spätý s inklúziou. Aby sme mohli hovoriť o inklúzií, museli sme sa zamerať na problematiku spojenú s integráciou. Je potrebné charakterizovať pojem, ktorý tu bol skôr ako inklúzia. Inklúziu a inkluzívne vzdelávanie rozoberáme v nasledujúcej podkapitole (Seidler, Kurincová , 2005).

2 Charakteristika inkluzívneho vzdelávania

Súčasný trendy hovoria práve o pojme inklúzia. Názory na inklúziu sa neustále vyvíjajú, pretože sú ovplyvnené pomerne krátkym obdobím, najmä u nás. Krédo inklúzie: normálne je byť iný, normálne je byť rôznych- prijať ľudí takých akí sú.

Všetky deti majú mať rovnaký prístup ku vzdelaniu. S tým súvisí jeden z prvých dokumentov o ľudských právach – Všeobecná deklarácia ľudských práv schválená Valným zhromaždením. Organizácia spojených národov v roku 1948, ktorá zaručuje deťom právo na bezplatné a povinné základné vzdelanie.

„Podľa ustanovenia článku 151 ods.1, prvá veta Ústavy Slovenskej republiky je verejný ochranca práv nezávislý orgán Slovenskej republiky, ktorý v rozsahu a spôsobom ustanoveným zákonom chráni základné práva a slobody fyzických osôb a právnických osôb v konaní pred orgánmi verejnej správy a ďalšími orgánmi verejnej moci, ak je ich konanie, rozhodovanie alebo nečinnosť v rozpore s právnym poriadkom“ (Ústava SR, 2004).

Základné ľudské práva a slobody (čl. 14 - 25):

- spôsobilosť každého na práva;
- právo na život (problematika prerušenia tehotenstva, trestu smrti);
- nedotknuteľnosť osoby a jej súkromia (môže byť obmedzená v zákonom ustanovených prípadoch),
- zákaz mučenia, krutého, neľudského či ponižujúceho zaobchádzania alebo trestu;
- osobná sloboda (napr. obmedzenie osobnej slobody – zadržanie obvineného alebo podozrivého, väzba, ústavná zdravotnícka starostlivosť, skúmanie duševného stavu),
- právo na zachovanie ľudskej dôstojnosti, osobnej cti, dobrej povesti a na ochranu mena, na ochranu pred neoprávneným zasahovaním do rodinného a súkromného života; ochrana pred neoprávneným zhromažďovaním, uverejňovaním alebo iným zneužívaním údajov o svojej osobe (www.vop.gov.sk).

Pojem inklúzia znamená byť stále pripravený učiť sa – od rodičov, učiteľov a spolužiakov detí s postihnutím, od odborníkov – a získané vedomosti používať pri vlastnej práci s dieťaťom s postihnutím (Gardošová, et al., 2003).

Houška popisuje „inkluzívnu školu ako opačný pohľad na žiaka“. Vychádza s presvedčenia, že každá osobnosť žiaka má nejaké schopnosti a osobné rysy a úlohou pedagóga je poskytnúť mu také prostredie pre jeho optimálny rozvoj. A keďže takýchto žiakov je planá trieda a každý má iné potreby musíme postupovať pri plnení plánov inak ako keď si myslíme že je trieda homogénna a všetci žiaci pracujú na rovnako (Houška, 2007).

„Inkluzívna škola je taká, v ktorej sa uplatňujú individuálne postupy a ciele, frontálne vyučovanie nahradzuje skupinovú prácu a využíva kooperatívne vyučovanie. Hájková uvádza, že inkluzívna škola najnovšie rieši otázku dĺžky vyučovacích jednotiek. Vedľa štandardných 45 minútových jednotiek sú zvlášť na nižších stupňoch zaraďované kratšie 20 minútové úseky alebo ďalšie integrované celky spojené tematicky a predmetovo integrované projekty“ (Hájková, 2010, s.118).

Inklúzia predstavuje zmenený pohľad na zlyhanie dieťaťa, základ tvorí dobrá organizácia. Pri neúspechu treba hľadať bariéry v systéme, ktorý nie je dostatočne otvorený k potrebám jednotlivca. Bežné školy s inkluzívnou orientáciou sú najefektívnejšími prostriedkami na potlačenie diskriminujúcich postojov. Vďaka premene atmosféry triedy, školy, umožňuje inkluzívne vzdelávanie začlenenie detí so ŠVVP do hlavného prúdu.

„Princíp inkluzívneho vzdelávania je založený na tom, že všetky deti by mali byť vzdelávané bez ohľadu na ich fyzické, intelektuálne, emocionálne, sociálne, jazykové alebo iné podmienky. Inkluzívna materská škola je taká, ktorá vytvára priestor na realizáciu princípu spravodlivých vzdelávacích príležitostí. Je ústretová, rešpektuje odlišnosti, ktoré sú vnímané ako zdroj inšpirácie na kvalitnejšie vzdelávanie všetkých detí“ (Jaculíková, 2011).

Výchova a vzdelávanie detí so zdravotným znevýhodnením sa uskutočňuje s využitím špeciálnych učebných pomôcok a kompenzačných pomôcok.

Výchovnovzdelávacia činnosť sa prispôsobuje špeciálnym výchovnovzdelávacím potrebám týchto detí.

Špeciálne výchovnovzdelávacie potreby vyplývajú zo zdravotného znevýhodnenia alebo nadania, alebo vývinu dieťaťa v sociálne znevýhodnenom prostredí, zohľadnenie ktorých mu zabezpečí rovnocenný prístup k vzdelávaniu, primeraný rozvoj osobnosti a jeho schopností, ako aj dosiahnutie primeraného stupňa vzdelania a adekvátneho začlenenia do spoločnosti. Pri prekonávaní bariér vyplývajúcich zo zdravotného znevýhodnenia pomáhajú deťom asistenti učiteľa.

Pri realizácii integračného a inkluzívneho procesu je nutné zabezpečiť celý rad faktorov a podmienok. Medzi najzákladnejšie z nich patria podmienky:

- vybudovať úzku spoluprácu medzi rodičmi, pedagógmi, špeciálnymi pedagógmi, lekármi a psychológmi,
- zaistiť a využívať vhodné kompenzačné (technické a didaktické) pomôcky k edukačnému procesu,
- zabezpečiť možnosť pohybu dieťaťa v priestoroch školy, či triedy pomocou dostupných technických prostriedkov alebo ľudských zdrojov (Gardošová, et al., 2003).

V inkluzívnej triede môžu deti získať širší pohľad na svet, pochopiť a prijať rozdiely, podieľať sa na výchove a vzdelávaní druhých a zároveň získať niečo vďaka darom a nadaniu ostatných, prispievať k napĺňaniu fyzických, sociálnych a citových potrieb ostatných, úplne zmeniť diskriminujúce správanie a cítenie. Výchova a vzdelávanie detí so zdravotným znevýhodnením sa uskutočňuje v materských školách pre deti so zdravotným znevýhodnením (v špeciálnych materských školách).

V ostatných materských školách sa výchova a vzdelávanie detí so zdravotným znevýhodnením uskutočňuje:

- v špeciálnych triedach zariadených spravidla pre deti s rovnakým druhom zdravotného znevýhodnenia,
- v triedach spolu s ostatnými deťmi, ak je potrebné, takéto dieťa je vzdelávané podľa individuálneho vzdelávacieho programu, ktorý vypracúva materská škola v spolupráci so školským zariadením výchovnej prevencie a poradenstva.

Zákonný zástupca dieťaťa má právo sa s týmto programom oboznámiť (Gardošová, et al., 2003).

„Inklúzia je veľmi dôležitý prvok pre pomoc jedincovi, odlišnému v akomkoľvek ohľade od väčšiny, aby prejavil svoje potenciálne schopnosti. Podstatou inklúzie je integrácia človeka do spoločnosti ako člena, ktorý aktívne prispieva svojou existenciou a rozvojom“ (Duchovičová et al., 2008, s.72).

V. Pokorná (In: Duchovičová., 2008, s. 72) zdôrazňuje význam inklúzie v troch rovinách:

„Pre subjekt so špecifickými potrebami, pretože bežné prostredie kladie nároky, stanovuje úlohy, vystavuje jedinca prekážkam, s ktorými sa musí vyrovnat'. Tým rozvíja jeho potenciálne schopnosti a ovplyvňuje jeho celkový vývoj. Integrované dieťa sa učí prirodzene nadväzovať sociálne vzťahy so svojimi vrstovníkmi, komunikovať s autoritami, riešiť konfliktné situácie a stáva sa tak nezávislým. Podmienkou ale je, že sa inklúzia uskutočňuje v prostredí, ktoré handicapované dieťa prijíma. Nezáleží ani tak na materiálnom zabezpečení, skôr na atmosfére spolupráce, obklopujúce dieťa.

Pre intaktné dieťa, ktoré sa na inklúzií podieľa. Každodenný kontakt s vrstovníkom obmedzovaným svojim handicapom alebo inou špecifickou potrebou rozvíja empatiu, porozumenie a učí ich spolupráci aj v osobnej rovine. Deje sa to iba za predpokladu, že inklúziu prijímajú v plnej šírke učitelia, rodičia a ponúkajú deťom správne modely správania a komunikovanie.

Pre celú spoločnosť. Kritériom zdravej spoločnosti je, že sa rozvíja sama ako celok bez toho, aby vytlačala kohokoľvek zo svojho stredu. Ak k tomu smeruje a začne odmietať chorých, iných, je to znak jej slabosti a blížiacej sa krízy. Svedčí o tom história a smutné osudy nielen jedincov ale celých kultúr a spoločností.“

„Úspešná inklúzia musí prebiehať zdola od inkluzívneho postoja, čo si mnohí učitelia neuvedomujú. V podstate predstavuje spôsob vytvárania kultúry, zahŕňajúcich namáhavú mravenčiu prácu na viacerých úrovniach : na úrovni školy, učiteľov, poradenstva, rodiny atď“ (Duchovičová et al., 2008, s.72).

„Niet pochýb o tom, že úspešná inklúzia dieťaťa – človeka do spoločnosti začína už v materskej škole. Do popredia edukácie výnimočného dieťaťa vystupujú niektoré okolnosti z jeho sociálneho environmentu zabezpečujúce jej priebeh. Sú to predovšetkým rodičia a rodina. Sú aktívnym účastníkom plánovania školskej edukácie svojho dieťaťa a plnia úlohy v rámci individuálneho výchovného plánu. Po zoznámení sa so školskými aktivitami sa rodič stáva spoluautorom určovania primeraných cieľov vzdelávania. Vyžaduje aby jeho dieťa bolo akceptované, úspešné, aby bolo prijaté inými a aby boli referované jeho schopnosti a pozitívne stránky osobností.“

„Podobne ako v Nemecku existuje aj v Rakúsku spoločný základ pre žiakov prvého stupňa vo forme Volksschule pre 1. až 4. ročník. Naň nadväzuje druhý stupeň s členením na Hauptschule a Höhere Schule. To znamená, že už 10-roční žiaci sa musia rozhodnúť o svojej ďalšej životnej ceste. Buď budú navštevovať štvorročnú Hauptschule následnou ročnou polytechnickou školou, ktorá ponúka najmä možnosti odborového vzdelávania v duálnom systéme pozostávajúceho z podnikového vzdelávania a z odbornej školy (Berufsschule), alebo môžu navštevovať Höhere Schule, ktorá má tiež vytvoriť istú výhybku pre ďalšie akademické vzdelanie“
B. Gottfried (In: Lechta., 2008. s. 6).

Inkluzívna výchova je vzdelávanie v bežnej, klasickej škole a deti majú prispôsobené adekvátne podmienky na vyučovanie. Deťom je prístupované individuálne, bez ohľadu na ich potreby, zručnosti a návyky, to znamená vyučovanie žiakov so špeciálnymi potrebami s „normálnymi žiakmi“.

Vplyvom rôznych organizácií, ako sú rodičovské organizácie, alebo medzinárodné organizácie, ako UNESCO, je inkluzívne vzdelávanie viac presadzované ako alternatíva špeciálneho školstva. Úlohou inkluzívneho vzdelávania je vytvoriť „školu pre všetkých“, bez rozdielu a vytvorenie príležitostí pre každého. Inklúzia sa často spomína ako synonymum integrácie.

„Každé dieťa má unikátnu charakteristiku, záujmy, schopnosti a vzdelávacie potreby. Pokiaľ má právo na vzdelanie vôbec niečo znamenať, potom musia existovať také vzdelávacie systémy a také vzdelávacie programy, ktoré budú brať v úvahu širokú rozmanitosť týchto charakteristík a potrieb“ (UNESCO, 1994).

Inkluzívne vzdelávanie môžeme chápať ako realizáciu hnutia EFA. Svetové fóra pre vzdelávanie v Dakare uvádzajú že:

- inkluzívne vzdelávanie sa týka najmä tých, ktorí boli niekedy v minulosti obmedzení vo svojich činnostiach, príležitostiach či už v školskom alebo mimoškolskom prostredí. Ide napríklad o deti s etnických menšín, alebo deti s špeciálnymi výchovnovzdelávacími potrebami a pod.),
- inkluzívne vzdelávanie je spolupráca či už školského alebo mimoškolského vzdelávania,
- inkluzívne školy nevidia problém v odlišnostiach, ale využívajú ich ako obohatenie (Senegal, 2000).

Inkluzívne vzdelávanie nie je len starostlivosť o skupinu žiakov, ale ide aj o širokú škálu príležitostí pre všetkých, bez rozdielu veku, pohlavia, zázemia, etnickej príslušnosti alebo zdravia. Zameriava sa na vzdelávanie rôznych žiakov v škole.

Medzi znevýhodnených žiakov možno považovať deti so špeciálnymi vzdelávacími potrebami, nadané a talentované deti, deti s etnických a náboženských menšín, deti, ktoré potrebujú podporu kvôli jazyku, jazyk na vyučovacom procese je ich druhý jazyk, osoby hľadajúce azyl, utečenci, neplnoleté dievčatá a neplnoleté matky, deti s rodín žijúcich pod neustálym stresom a pod.

Je dôležité aby každé dieťa mohlo prejsť procesom vzdelávania a výchovy. Preto musíme vytvárať vhodné podmienky aby takýchto detí ubúdalo.

Medzi podnety pre inkluzívne vzdelávanie patria:

- *Inklúzia ako právo* – obhajcovia ľudských práv tvrdia, že inklúzia je právo, pretože organizácia rodičov a jedincov hovorí, že umiestnenie detí so špeciálnymi potrebami do oddeleného prostredia môže mať depresívne následky. Deti nemajú rovnaké príležitosti, zaradiť sa do spoločnosti a bežného vzdelávacieho procesu.

Vedomostná úroveň žiakov v špeciálnych školách je väčšinou nižšia, neumožňuje žiakom doceliť stredoškolské a vysokoškolské vzdelanie. Žiaci nemajú rovnaké príležitosti v ďalšom živote.

- *Sociálne zaradenie* – je veľmi dôležité, aby jedinci s akoukoľvek odlišnosťou neboli izolovaní a vytvorili si pozitívny sebaobraz. Musia byť však naopak začleňovaní do spoločnosti, školy, práce, prostredia.
- *Sociálne dôvody* – škola je prirodzeným miestom pre uskutočňovanie nábiku sociálnych schopností a morálneho chovania. Poskytuje priestor na komunikovanie a prácu so žiakmi, ktorí majú špeciálne potreby. Aj deti so špeciálnymi potrebami potrebujú vidieť ako sa správne správať a škola je preto najvhodnejším prostredím
- *Kvalitnejší systém vzdelávania* – vzdelávanie v bežných školách sú väčšinou viac obsiahlejšie ako v špeciálnych školách. Na deti sa kladú väčšie nároky vo vyučovaní ako je písanie, počítanie, čítanie. Deti musia mať prehľad o kultúre, histórii, zemepisu dejepisu a iné.
- *Kvalita inkluzívneho školstva* – ak sa v škole a pri vyučovaní dobre cítia žiaci so špeciálnymi potrebami, vtedy sú v škole spokojné aj ostatné deti. Preto je

dôležité vyhovieť potrebám týchto žiakov a oceňovať ich rozdiely (www.dobormysl.cz).

2.1 Cieľ školskej inklúzie

„Cieľom inklúzie nie je odstrániť rozdiely medzi deťmi, ale umožniť, aby deti s rozmanitými schopnosťami a možnosťami tvorili spoločnú komunitu na základe ich práv a akceptácie individuality celou komunitou. Inkluzívna škola vytvára priestor na realizovanie princípov spravodlivých vzdelávacích príležitostí. Je prispôsobená pre všetky deti, nediferencuje. Každé dieťa je svojím spôsobom iné, má iné schopnosti, návyky, postoje, fyzické, emocionálne, jazykové a sociálne podmienky“ (Průcha et al., 2003).

„Inklúzia nie je len cieľ, ale tiež metóda, pomocou ktorej vytvárajú učitelia v triede spoločenstvo, ktoré si váži spolužiakov s postihnutím a pomáha im, aby pocítovali istotu a boli si taktiež vedomí toho, že ostatní prijímajú nielen ich samotných, ale aj ich správne prejavy a postoje“ (Lang et al., 1998, s. 27).

2.2 Podmienky školskej inklúzie

„V súčasnosti je *prostredie školy* charakterizované ako edukačné prostredie školy z hľadiska jeho využitia vo výchovnovzdelávacej činnosti aktérmi: dieťaťom a učiteľom a z hľadiska jeho vplyvu na aktérov : dieťa a učiteľa vo výchovnovzdelávacej činnosti. *Fyzikálne prostredie* je vymedzené ergonomickými zmenami (priestorovými možnosťami školy, nábytok a vybavenie, osvetlenie a farebnosť priestorov školy a pod.), ktoré majú splňať konkrétne požiadavky funkčnosti, bezpečnosti, hygienickej nezávadnosti, variabilnosti a estetickosti. *Psychosociálne prostredie* je determinované trvalejšími alebo krátkodobejšími sociálnymi vzťahmi (klíma a atmosféra výchovnovzdelávacej činnosti).

Prostredie materskej školy, ako jeden z vonkajších výchovných faktorov, významne ovplyvňuje formovanie osobnosti dieťaťa. Tvorivé, podnetné prostredie v MŠ vytvára priestor (interakčné vzťahy) pre dieťa a učiteľa (aktéri) na zvládanie rôznorodých požiadaviek (podnetov) prostredníctvom rozličných činností (hrové činnosti, pracovné

činnosti, učenie) v súlade s potrebami, možnosťami a individuálnymi spôsobilosťami dieťaťa. Prostredie MŠ ponímame ako edukačný priestor, v ktorom prebieha interakcia a komunikácia dieťaťa s prostredím“ (Gmitrová et al.,2007, s. 80-84).

„V kvalitnom edukačnom prostredí MŠ (sociálnom a fyzikálnom) s uskutočňuje výchovnovzdelávacia činnosť v priebehu celého dňa, preto sú na kvalitu edukačného prostredia kladné konkrétne požiadavky, zamerané na rozvoj osobností dieťaťa. Kvalitné psychosociálne prostredie MŠ ako edukačné prostredie má zabezpečiť:

- rešpektovanie hrového obdobia v živote dieťaťa,
- rozvoj a obhajobu princípov predškolskej pedagogiky v prospech dieťaťa,
- dodržiavanie práv dieťaťa,
- vytváranie vhodného protitlaku voči neprimeraným a prehnaným nárokom na dieťa zo strany rodičov a iných činiteľov a prostredí,
- formulovanie jasných a zrozumiteľných, splniteľných pravidiel pred dieťaťom,
- v správaní a konaní, v organizácii života materskej školy, skupiny, v konkrétnych činnostiach v priebehu dňa,
- dodržiavanie dohodnutých pravidiel všetkými zúčastnenými / deti, učiteľia, rodičia, zamestnanci školy),
- pozitívne, spoločensky primerané správanie a konanie všetkých zúčastnených ako vzor napodobňovania sa „ja sám“ a pod.),
- starostlivosť o sebaúctu dieťaťa a nepoškodzovanie sebaúcty dieťaťa (napr. zľahčujúcimi výrokmi),
- častý smiech detí v triede v prejavy humoru u učiteľa na podporovanie tvorivosti dieťaťa,
- rešpektovanie „tvorivého neporiadku v triede,
- hodnotenie dieťaťa orientované na pokrok v činnostiach dieťaťa,
- tvorivú atmosféru a klímu vo výchovnovzdelávacej činnosti.

Kvalitné fyzikálne (ergonomické) prostredie ako edukačné prostredie má zabezpečiť tvorivé edukačné a hrové prostredie v interiéri MŠ i v exteriéri MŠ.

Interiér MŠ – trieda (herňa) ako edukačné prostredie. V edukačnom prostredí triedy je vhodné vymedziť priestor na hrové a pracovné aktivity (hrové a pracovné kútiky),voľný priestor na spoločné pohybové aktivity a pohybové hry. Hrové a pracovné kritiky sú vo vyhradenom priestore, ktorý je vybavený účelovo a slúži na spontánne hry detí a realizáciu učiteľom plánovaných edukačných aktivít, o tematickom zameraní hrových kútikov a ich obmieňaní rozhoduje učiteľ podľa plánovaných činností, zámerov

a podľa záujmu detí o hrové prostredie. Priestor na spoločné pohybové aktivity a pohybové hry v triede je k dispozícii deťom a učiteľovi na spontánne pohybové aktivity, pohybové hry a edukačné aktivity.

Učiteľ pri plánovaní a príprave edukačného prostredia triedy (usporiadanie a variabilita nábytku, primerané množstvo hračiek a učebných pomôcok, farebnosť prostredia, osvetlenie a pod.) by sa mal riadiť pravidlami:

- umožniť dieťaťu tvoriť podľa vlastných predstáv na základe samotného rozhodovania,
- umožniť dieťaťu plánovať a vytvárať hrové prostredie podľa zámeru vlastnej hrovej činnosti,
- uľahčiť dieťaťu voľný styk s najbližším okolím,
- uľahčiť dieťaťu dostupnosť k hračkám a pomôckam, výberu predmetov z prostredia,
- umožniť deťom komunikáciu pri spoločných činnostiach a hrových skupinách,
- umožniť dieťaťu poznávať vlastné pracovné tempo a poznávanie vlastných možností,
- umožniť dieťaťu pochopiť vlastný výtvor v prostredí (napr.: nedokončený výtvor, hotový priestorový výtvor, výzdoba interiéru detskými výtvormi a pod.),
- vytvoriť bezpečné, hygienické, estetické a funkčné hrové prostredie.

Exteriér MŠ – školský dvor a blízke okolie ako edukačné prostredie.

Exteriér MŠ – školský dvor, blízke okolie odráža celkový ráz krajiny, jej architektúru a podobne využívanie exteriéru ako edukačného prostredia závisí od geografických a architektonických podmienok, kultúrnych zvykov, sociálnych faktorov, špecifik regiónu“ (Gmitrová et al., 2007, s. 80-84).

3 Škola

Historický pohľad na školu môžeme čerpať z viacerých literárnych zdrojov. Školstvo na Slovensku sa začalo vo väčšej miere rozvíjať v stredoveku. O školách z obdobia Veľkej Moravy vieme veľmi málo. Jeho existenciu možno predpokladať podľa pomerne vysokej úrovne ekonomicko-spoločenských pomerov a kultúry (písomníctva), najmä vo väčších centrách (Nitra). Viac správ, od 13. storočia aj písomných, sa zachovalo o školách, ktoré zriaďovala rímsko-katolícka cirkev ako monopolný činiteľ ideológie vo feudálnej spoločnosti. Podľa toho, pri ktorej cirkevnej ustanovizni vznikali, nazývali sa kláštorné školy, farské školy a kapitulske školy. V roku 1465 vznikla v Bratislave prvá univerzita Academia Istropolitana podľa vzoru bolognskej univerzity. Vznik Academie súvisí s ekonomickým a politickým rozvojom krajiny v 15. storočí. Bratislavská univerzita, ktorá bola jedinou vysokou školou v Uhorsku, mala štyri fakulty – artistickú, lekársku, právnickú a teologickú. Pre hospodárske ťažkosti súvisiace so zabezpečovaním plátov pre profesorov táto škola humanitného charakteru zanikla.

Slovenské školstvo v 16. storočí. Rozvoj výrobných síl, vedy a kultúry, politické a cirkevné pomery na začiatku stredoveku sa odrazili aj v rozvoji školstva. Najmä cirkevná reformácia spôsobila už v 16. storočí zmeny školských pomerov na Slovensku. Na Slovensku v tomto období bola len riedka sieť latinských stredných škôl, ktoré zakladala šľachta (Bytča, Hlohovec, Ružomberok, Levoča, Kežmarok). Počas reformácie prichádzali na Slovensko učitelia z Nemecka, ale aj študenti odchádzali študovať do Wittenbergu, Halle a na ďalšie univerzity.

V tomto období biskup Peter Pázman získal cisára Ferdinanda II. a ten v roku 1635 dal súhlas na založenie univerzity v Trnave (1635), neskôr aj v Košiciach (1657). Veľkým prínosom pre školstvo bolo pôsobenie učiteľa Jána Amosa Komenského, ktorý hoci nebol Slováč, vplýval aj na náš výchovný systém. Komenský zaviedol poriadok do školskej organizácie. Dieťa začína navštevovať materskú školu, po šiestom roku školu základnú, kde je vyučovacia reč materinská a trvá šesť rokov. Po nej navštevuje latinskú školu.

Komenský riešil problematiku výchovy a vzdelávania normálnej populácie, ale ako skúsený pedagóg sa venoval aj postihnutým jedincom. On prvý v dejinách pedagogiky zaviedol formu vyučovacej hodiny. Na jej projekcii si žiaci nadobúdajú vedomosti, ale i formujú svoje charakterové vlastnosti. Na protestantských a čiastočne aj rímsko-katolíckych školách sa začali uplatňovať niektoré reformy obsahu, organizácie, foriem a metód vyučovania podľa Komenského, vcelku si však naďalej zachovávalo cirkevný, latinský a scholastický charakter.

Školské reformy Márie Terézie a Jozefa II. Školstvo sa na našom území zveľadilo najmä reformou Márie Terézie (1740 – 1780) a Jozefa II., ktorí vyhlásili, že škola je a vždy bude politická záležitosť a otázkou verejného, štátneho záujmu, čiže štát bol prítomný vo všetkých jednaniach s cirkvou o školských otázkach.

O rozvoj školstva na Slovensku v 18. a začiatkom 19. storočia sa postarali Matej Bel, Samuel Tašedík a Daniel Lehocký. M. Bel bol rektorom na mestskej škole v Banskej bystrici a potom rektorom na lýceu v Bratislave. Vysoko hodnotil výchovný a vzdelávací význam vlastivedy a geografie, národným jazykom – nemčine a slovenčine. V r. 1863 bola založená *Matica slovenská*. Po vydaní *Základného školského zákona* o povinnej 6-ročnej dochádzke (r.1869) vznikali ľudové školy, ktoré mohli byť aj necirkevné (štátne, obecné, súkromné), ale poväčšine nimi ostali. V systéme tzv. národných škôl sa rozvíjali aj učiteľské ústavy, prípravky učiteľov ľudových škôl (Višňovcová, 2004).

3.1 Inkluzívna škola

Už po celé desaťročia funguje po celom svete systém špeciálnej výchovnovzdelávacej starostlivosti pre jednotlivcov s rôznymi postihnutiami. Úlohou tejto starostlivosti je pripraviť jednotlivca na život tak, aby sa mohol čo najplnohodnotnejšie začleniť do spoločnosti. Segregovaný prístup a segregovaná školská príprava vychádza s chápania človeka, ktoré sa orientujú na odchýlky jednotlivca a jeho individuálne nedostatky. Tento prístup sa už však považuje za prekonaný. V súčasnosti sa kladie dôraz na model ich potrieb a podpory, ktorá je dôležitá pri pomoci jednotlivcom s postihnutím a narušením (WHO, 1999).

„Integratívne modely existujú v Rakúsku prevažne vo forme integratívnych tried, ktoré sú obsadené 2 učiteľmi: učiteľom bežnej školy a špeciálnym pedagógom. Vo Viedni existuje na prvom a druhom stupni asi 300 integratívnych tried. Niektoré

triedy druhého stupňa sa nachádzajú aj v oblasti všeobecnovzdelávacích vyšších škôl, (Höhre Schule) t.j. napr. gymnázií“ B. Gottfried (In: Lechta., 2008. s. 7).

Popri interaktívnych triedach existuje aj model podporovaného učiteľa, ktorý chodí do triedy na niekoľko hodín týždenne. Je koncipovaný pre triedy, v ktorých sa nachádzajú len osamotení žiaci so špeciálnopedagogickými potrebami, aby vo vzdelávaní integračnej triedy neustále nedochádzalo k dvojitému obsadeniu špeciálnym a riadnym pedagógom B. Gottfried (In: Lechta., 2008).

„Od zmeny politického systému na Slovensku, koncom roku 1989, sa v našich podmienkach začali rozvíjať nové prístupy k edukácii. Zo zahraničia postupne prenikali do školského systému rôzne druhy alternatívnych škôl. Vychádzali s antiautoritatívnej koncepcie, z odlišnej organizácie vyučovacieho procesu, úpravy kurikula a pod. Veľký dôraz sa v daných školách kladie na vytvorenie partnerského vzťahu medzi učiteľom a žiakom, na tvorivé prostredie a pod“ (Zelina, 2000, s.55).

Vznikali tak tzv. „free schools“ – voľné školy. Alternatívne školy má korene v americkom pragmatizme 20. storočia. Ide o Integrated Thematic Instruction (ITI), v slovenskom jazyku preložené ako Integrované tematické vyučovanie (ITV) (Zelina, 2000).

3.2 Politika školy

Po vzniku prvej Československej republiky sa pomery v slovenskom školstve zlepšili. Veľké úlohy čakali v novoutvorenom štáte na školstvo, výchovu, vzdelávanie, učiteľstvo a pedagogickú teóriu a to najmä na Slovensku, ktoré sa podľa *Deklarácie slovenského národa* z 30. októbra 1918 stalo súčasťou nového štátu. V tomto období bola na Slovensku len tristo slovenských učiteľov pre ľudové školy a asi dvadsať stredoškolských profesorov Slovákov.

V novom štáte sa postupne vytvárali možnosti pre budovanie slovenského národného a stredného školstva a začali sa klásť základy i pre vysoké školy. Vyučovalo sa po slovensky, budovala sa sieť škôl, čo umožnilo mládeži získať základné vzdelanie, tiež stredné odborné a učňovské. Nové štátne usporiadanie znamenalo záchranu pre slovenský národ, prinieslo však mnoho problémov. Slovensko bolo zaostalejšie ako Čechy. Nebolo škôl, ani učiteľov (Višňovcová, 2004).

3.3 Kultúra školy

Kultúra školy je súbor predstáv, prístupov a hodnôt, ktoré sú charakteristické pre školu a relatívne dlhodobo udržiavané.

Kultúra školy sa prejavuje v určitých formách komunikácie, spôsobov rozhodovania, celkovej sociálnej klímy, realizácií činností, vo vzhľade budovy, okolia alebo školskej jedálne. Skrýva v sebe niekoľko súvisiacich prvkov akými sú obraz školy, normy jednania či hodnoty.

Materská škola podporuje osobnostný rozvoj detí v oblasti sociálno-emocionálnej, intelektuálnej, telesnej, morálnej, estetickej, rozvíja schopnosti a zručnosti, utvára predpoklady na ďalšie vzdelávanie. Pripravuje na život v spoločnosti v súlade s individuálnymi a vekovými osobitosťami detí. Na predprimárne vzdelávanie v materských školách sa prijíma spravidla dieťa od troch do šiestich rokov jeho veku; výnimočne možno prijať dieťa od dvoch rokov veku. Prednostne sa prijíma dieťa, ktoré dovŕšilo piaty rok veku, dieťa s odloženým začiatkom plnenia povinnej školskej dochádzky a dieťa s dodatočne odloženým začiatkom plnenia povinnej školskej

dochádzky. Dieťa môže byť do materskej školy prijaté k začiatku školského roka ale aj v priebehu školského roka.

3.4 Vzdelávacie štandardy

Štátny vzdelávací program, školský vzdelávací program

Výchova a vzdelávanie v materských školách sa uskutočňuje podľa vzdelávacích programov. Vzdelávacími programami sú štátny vzdelávací program a školský vzdelávací program.

„ Dňa 19. júna 2008 bol na gremiálnej porade ministra schválený okrem iných štátnych vzdelávacích programov aj Štátny vzdelávací program ISCED 0, teda štátny vzdelávací program pre materské školy (Hajdúková et al. 2008, s. 6).

Štátny vzdelávací program (ďalej len „ŠTVP“) vymedzuje všeobecné ciele materských škôl, kľúčové kompetencie vo vyváženom rozvoji osobnosti detí a rámcový obsah vzdelávania v materských školách. Je východiskom pre vytvorenie školských vzdelávacích programov konkrétnych materských škôl, v ktorých sa zohľadnia špecifické regionálne, miestne podmienky a potreby. Schválenie štátnych vzdelávacích programov má súvislosť so schválením zákona č. 245/2008 Z.z. o výchove a vzdelávaní (školský zákon) a o zmene a doplnení niektorých zákonov. (Hajdúková et al. 2008)

Štátny vzdelávací program:

- je tvorený na základe participatívneho demokratického prístupu štátu (štátny program) a miestneho regiónu (školský program) k vzdelávaniu;
- je rámcovaný povinným obsahom vzdelania, ktorým sa majú rozvinúť kľúčové kompetencie (spôsobilosti) požadované pre určitý stupeň vzdelania a druh vzdelávania garantovaného štátom;
- obsahuje vzdelávacie štandardy (obsahové a výkonové), t. j. požiadavky na vedomosti, zručnosti, spôsobilosti (kompetencie) a postoje, ktoré sú tvorené len z učiva, vymedzeného ako základné (minimum učiva); zaradené sú v ňom len jeho podstatné prvky, ktoré sú predmetom vzdelávania všetkých detí absolvujúcich predprimárny stupeň vzdelania;

- dáva priestor na dotvorenie obsahu podľa regionálnych a lokálnych podmienok a požiadaviek, pričom stavia na cieľoch, ktoré kladie spoločnosť s ohľadom na požadovanú vzdelanostnú úroveň a kultúrnu gramotnosť občanov;
- je vypracovaný na základe kontinuálneho prístupu, jednotlivé vzdelávacie programy školských stupňov (predprimárny, primárny, nižší sekundárny, vyšší sekundárny) na seba nadväzujú;
- podporuje komplexný a integrovaný prístup ku vzdelávaniu prostredníctvom vyčlenenia tematických okruhov a vzdelávacích oblastí s uplatnením nových aktivizujúcich metód vzdelávania (situačné metódy, metóda projektového vyučovania atď.) a efektívnych spôsobov učenia (zážitkové, problémové, kooperatívne učenie a ďalšie);
- má zaradené aj prierezové témy (environmentálna výchova, dopravná výchova – výchova k bezpečnosti v cestnej premávke, ochrana človeka (Hajdúková et al. 2008).

Zhruba pred piatimi desaťročiami sa začali presadzovať zmeny v chápaní postihnutého jednotlivca a pretransformovali sa do definovania jednotlivca s postihnutiami, do pedagogických teórií, do medzinárodných dokumentov, do legislatívnych dokumentov a do praktického života.

Sami rodičia postihnutých a odborníci vykonali taktiež významné aktivity v rámci Dekády zdravotne postihnutých osôb vyhlásenej OSN pre obdobie 1983 – 1992. Najdôležitejšími udalosťami tohto obdobia bolo prijatie medzinárodných stratégií a dokumentov ktorými sú Deklarácia práv mentálne postihnutých. Podkladom boli Medzinárodná listina ľudských práv, Všeobecná deklarácia ľudských práv, Medzinárodná zmluva o hospodárskych, sociálnych a kultúrnych právach, Medzinárodná zmluva o občianskych a politických právach, Svetový program činnosti pre zdravotne postihnutých, Zmluva o právach dieťaťa a aj Európska sociálna charta.

Od týchto dokumentov sa odvíja v signatárskych krajinách, kde patrí aj Slovensko transformácia legislatívy v smere zabezpečovania podmienok pre najširšiu skutočnú integráciu. Za veľmi dôležité je považovať prijatie štandardných pravidiel pre vytváranie rovnakých príležitostí pre jednotlivcov so zdravotným postihnutím, ktoré môžu získať štatút medzinárodného zvyklostného práva, ale ak ich bude väčšina štátov uznávať ako normu medzinárodného práva: Signatársky akt Štandardných pravidiel je záväzkom štátu, že prijme opatrenie na uskutočňovanie rovnakých príležitostí pre jednotlivcov so zdravotným postihnutím.

Štandardné pravidlá sa orientujú aj na oblasť vzdelávania o čom hovorí aj pravidlo č. 6:

Štáty by mali uznať princíp rovnakých možností na získanie základného, stredného a vysokoškolského vzdelania pre zdravotne postihnuté deti, mládež a dospelých v integrovanom prostredí. Mali by zabezpečiť, aby vzdelávanie osôb so zdravotným postihnutím bolo pevnou súčasťou výchovno-vzdelávacieho systému.

Zákomom č. 524/1990 Zb. o štátnej správe v školstve a školskej samospráve bolo výrazne podporované integrované vzdelávanie na Slovensku. Dal riaditeľom právomoc rozhodovať o prijímaní žiakov, vrátane postihnutých. Neskôr zákon novelizovali (zákon č. 84/1995 Z.z., č.222/1996 Z.z., č. 5/1999 Z.z.)

Na základe tohto riaditeľa materských a základných škôl na Slovensku v rokoch 1990-1991 prijali do svojich škôl postihnutých žiakov. V tom období neboli však vôbec ujasnené podmienky integrovaného vzdelávania a viacerí autori, ako napríklad (Dočkal 1995) nazývali toto obdobie „divokej integrácie“. Neskôr v rokoch 1994-1995 sa v Pedagogicko –organizačných pokynoch odporučilo integrovane vzdelávať jedincov zmyslovo alebo telesne postihnutých. Alebo jedincov s narušenou komunikačnou schopnosťou, či špecifickými poruchami učenia sa. Neodporúčali sa vzdelávať žiaci s mentálnym postihnutím . Neskôr v rokoch 1995-1996 sa odporučilo integrovať do bežnej školy mentálne postihnutých, ale za určitých podmienok.

Hlavne v poslednej dobe sa čoraz viac škôl zapája do integratívneho vzdelávania. v súčasnosti existujú dva základné modely segregáčny a integračný.

Súčasný stav je odrazom postoja spoločnosti ku vzdelávaniu a výchove postihnutých, narušených či inak znevýhodnených jednotlivcov, od odmietania ich práva na vzdelávanie cez dlhé obdobie segregáčnych prístupov v špeciálnych vzdelávacích a výchovných inštitúciách, ústavného či internátneho charakteru. Postupne sa však presadzuje integrované vzdelávanie spolu so zdravými rovesníkmi (Valenta, 2003).

V roku 2008 sa v oblasti regionálneho školstva formálne naštartovala reforma obsahu vzdelávania prijatím zákona č. 245/2008 Z. z. o výchove a vzdelávaní a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov.

Nový školský zákon vniesol s účinnosťou od 1. septembra 2008 do školského prostredia niekoľko zásadných zmien:

- Vzdelávacie stupne sa zosúladi s medzinárodnou klasifikáciou ISCED.
- Na všetkých stupňoch vzdelania bol implementovaný dvojúrovňový model výchovno- vzdelávacích programov, v rámci ktorého štát určuje záväznú časť obsahu vzdelávania v základných a stredných školách prostredníctvom štátnych vzdelávacích programoch.

- V materských školách, ktoré sa dňom nadobudnutia účinnosti nového školského zákona stali súčasťou školskej sústavy, sa dnes výchovno-vzdelávací proces reguluje obdobným spôsobom.
- V školských zariadeniach sa výchova a vzdelávanie uskutočňuje prostredníctvom výchovných programov.
- Zriadila sa Kurikulárna rada, ako odborný, iniciačný a poradný orgán ministra školstva pre kľúčové oblasti výchovy a vzdelávanie.
- Bol spustený Školský register, ktorí tvorí kostru informačného systému regionálneho školstva.
- Zriadil sa Národný ústav certifikovaných meraní vzdelávania, pre sledovanie rozvoja kvality výchovno-vzdelávacieho procesu v školách a efektívnosti vzdelávania na úrovni výchovno-vzdelávacej sústavy.
- Vytvorila sa vnútorne diferencovaná stredná odborná škola, ktorá zastrešuje odborné vzdelávanie a prípravu, dovedty zabezpečované izolovane v stredných odborných školách, stredných odborných učilištiach a v učilištiach.
- Samostatné postavenie gymnázií ostalo nezmenené.
- Zmena názvu pre deti a žiakov so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami bola iba formálnou záležitosťou a v ich samostatnom postavení nepriniesla žiadne výrazné zmeny.
- Vytvoril sa duálny poradenský systém prostredníctvom centier pedagogicko-psychologického poradenstva a centier špeciálno-pedagogického poradenstva.
- Zabezpečila sa bezplatná výchova a vzdelávanie detí v materských školách v poslednom roku pred začiatkom plnenia povinnej školskej dochádzky (Zimenová et al., 2011).

Zákon č. 245 z mája 2008 ustanovuje

- a) princípy, ciele, podmienky, rozsah, obsah, formy a organizáciu výchovy a vzdelávania v školách a v školských zariadeniach, stupne vzdelania, prijímanie na výchovu a vzdelávanie, ukončovanie výchovy a vzdelávania, poskytovanie odbornej výchovno-poradenskej a terapeuticko-výchovnej starostlivosti,
- b) dĺžku a plnenie povinnej školskej dochádzky,
- c) vzdelávacie programy na štátnej úrovni a výchovno-vzdelávacie programy na školskej úrovni,

- d) sústavu škôl a školských zariadení,
- e) práva a povinnosti škôl a školských zariadení,
- f) práva a povinnosti detí a žiakov,
- g) práva a povinnosti rodičov alebo inej fyzickej osoby než rodiča, ktorá má dieťa zverené do osobnej starostlivosti alebo do pestúnskej starostlivosti na základe rozhodnutia súdu (ďalej len "zákonný zástupca"), alebo práva a povinnosti zástupcu zariadenia, v ktorom sa vykonáva ústavná starostlivosť, výchovné opatrenie, predbežné opatrenie alebo ochranná výchova, výkon väzby alebo výkon trestu odňatia slobody (ďalej len "zástupca zariadenia").

Cieľom výchovy a vzdelávania je umožniť dieťaťu alebo žiakovi

- získať vzdelanie podľa tohto zákona,
- získať kompetencie, a to najmä v oblasti komunikačných schopností, ústnych spôsobilostí a písomných spôsobilostí, využívania informačno-komunikačných technológií, komunikácie v štátnom jazyku, materinskom jazyku a cudzom jazyku, matematickej gramotnosti, a kompetencie v oblasti technických prírodných vied a technológií, k celoživotnému učeniu, sociálne kompetencie a občianske, kompetencie, podnikateľské schopnosti a kultúrne kompetencie,
- ovládať anglický jazyk a aspoň jeden ďalší cudzí jazyk a vedieť ich používať,
- naučiť sa správne identifikovať a analyzovať problémy a navrhovať ich riešenia a vedieť ich riešiť,
- rozvíjať manuálne zručnosti, tvorivé, umelecké psychomotorické schopnosti, aktuálne poznatky a pracovať s nimi na praktických cvičeniach v oblastiach súvisiacich s nadväzujúcim vzdelávaním alebo s aktuálnymi požiadavkami na trhu práce,
- posilňovať úctu k rodičom a ostatným osobám, ku kultúrnym a národným hodnotám a tradíciám štátu, ktorého je občanom, k štátnemu jazyku, k materinskému jazyku a k svojej vlastnej kultúre,
- získať a posilňovať úctu k ľudským právam a základným slobodám a zásadám ustanoveným v Dohovore o ochrane ľudských práv a základných slobôd, 5)
- pripraviť sa na zodpovedný život v slobodnej spoločnosti, v duchu porozumenia a znášanlivosti, rovnosti muža a ženy, priateľstva medzi národmi, národnostnými a etnickými skupinami a náboženskej tolerancie,

- naučiť sa rozvíjať a kultivovať svoju osobnosť a celoživotne sa vzdelávať, pracovať v skupine a preberať na seba zodpovednosť,
- naučiť sa kontrolovať a regulovať svoje správanie, starať sa a chrániť svoje zdravie vrátane zdravej výživy a životné prostredie a rešpektovať všeľudské etické hodnoty,
- získať všetky informácie o právach dieťaťa a spôsobilosť na ich uplatňovanie (Zákon č. 245 Z.z., 2008).

4 Model príslušnej školy pripravenej pre inkluzívne vzdelávanie

Cieľom materskej školy pripravenej pre inkluzívne vzdelávanie je podporovať vzdelávanie pedagogických zamestnancov v oblasti rozvoja čitateľskej gramotnosti detí, formovať kladný vzťah ku knihe.

Posilniť výchovu detí k zdravému životnému štýlu a realizovať aktivity na podporu zdravia. Zapájať deti do pohybových aktivít aj v prírode. Rozvíjať osvetovú, vzdelávaciu a výchovnú činnosť detí, s dôrazom na environmentálnu výchovu, zameranú na zdravé potraviny, čistú vodu, zvýšenie povedomia v oblasti separácie odpadov, prevenciu znečisťovania a poškodzovania životného prostredia.

Venovať pozornosť témam súvisiacich s multikultúrnou výchovou, výchovou v duchu humanizmu, práv dieťaťa, rodovej rovnosti, predchádzaniam všetkým formám diskriminácie. Zapájať deti do aktivít v oblasti výchovy k ľudským právam organizovaním besied súťaží, tematických výstav, návštev divadelných predstavení a pod. vytvárať priaznivé multikultúrne prostredie v materskej škole.

Dodržiavať zásady prevencie rizikového správania, efektívne riešiť situácie ohrozujúce zdravie a prevenciu úrazov. Spolupracovať s odborníkmi s príslušného centra pedagogicko – psychologického poradenstva a prevencie – problémové správanie detí, šikanovanie, psychické týranie, zneužívanie detí – metodické usmernenie č. 7/2006 z marca 2006. v praktických situáciách uplatňovať zásady bezpečného správania sa v cestnej premávke podľa všeobecne záväzných predpisov v role chodca, spolujazdca, cyklistu, či korčuliara, utvárať poznatky o bezpečnom a etickom správaní sa na komunikáciách a tak predchádzať detským úrazom a nehodám.

Materská škola by mala rešpektovať rozdielne výchovno – vzdelávacie potreby detí a ich momentálne dispozície, diferencovať výchovno – vzdelávacie potreby vzhľadom na rozvojové možnosti a schopnosti detí vo všetkých formách denného poriadku. Pravidelnou realizáciou pobytu vonku utvárať pozitívne postoje k svojmu zdraviu i zdraviu iných, neskracovať bezdôvodne dĺžku pobytu vonku.

Podporovať rozvíjanie kľúčových kompetencií cieľavedomým uplatňovaním špecifických metód predčitateľskej gramotnosti, hudobnú predstavivosť s využívaním hudobných nástrojov, aktivitami v prírode. Stimulovať rozvoj tvorivosti detí. Komunikačné kompetencie v závislosti od záujmu rodičov detí rozvíjať aj v cudzom jazyku. Individuálnym prístupom k deťom s odloženou školskou dochádzkou a deťom zo sociálne znevýhodneného prostredia zvyšovať úroveň ich pripravenosti na primárne vzdelávanie v ZŠ. Zintenzívniť spoluprácu so psychológmi, špeciálnymi pedagógmi a logopédmi. S cieľom vyrovnať rozdiely medzi deťmi pochádzajúcimi z rôzneho socioekonomického prostredia, prispôbiť obsah a organizáciu výchovy a vzdelávania rozvojovým možnostiam a schopnostiam detí pochádzajúcich zo sociálne znevýhodneného prostredia. Zintenzívniť poradenskú a osvetovú činnosť pedagogických zamestnancov MŠ. Rozvíjať digitálnu gramotnosť detí, zavedením internetu na prezentovanie sa.

Aktivity MŠ

Zapájať sa počas celého roka do rôznych aktivít, ktorými sa bude materská škola prezentovať na verejnosti. Okrem športových podujatí plniť špecifické ciele zo Školského vzdelávacieho programu so zameraním na environmentálnu výchovu, počas celého roka a za každého počasia. Na vychádzkach, pri pobyte vonku poznávať prírodu, stromy, zvieratá, rastliny, kvety i liečivé bylinky.

Zameranie MŠ

Materská škola by mala byť zameraná na environmentálnu výchovu. Pretože dieťa dokáže pochopiť vzťahy a súvislosti v prírode i vzťah človeka a prírody iba vtedy, ak má príležitosť na bezprostredné priame pozorovanie so zapojením všetkých zmyslov. Súčasťou výchovného pôsobenia v tejto oblasti je i výchova k zdravému životnému štýlu, k všetkému živému, naučiť deti vnímať krásy prírodného prostredia, a vštepovať im základné poznatky zákonitostí prírody a ochrane životného prostredia.

Cieľ koncepčného rozvoja školy

1. vytvárať predpoklady pre zdravý fyzický a psychický vývin detí
2. viesť deti k zdravému životnému štýlu:

-pitný režim

-zdravé stravovanie

3. nadobúdať základy počítačovej gramotnosti
4. vzdelávanie v anglickom jazyku
5. maximálnou mierou prispieť k dokonalej príprave detí na vstup do 1. ročníka ZŠ

Úlohy pre pedagogické pracovníčky

- pripravovať kultúrne programy pri príležitosti rôznych osláv v obci a materskej škole,
- snažiť sa o získavanie sponzorov pre materskú školu,
- organizovať pre deti akcie,
- starať sa o estetickosť prostredia materskej školy a jej okolia,
- zhotovovanie násteniek,
- zhotovovanie učebných pomôcok,
- kronika – zápisy,

Úlohy pre prevádzkových pracovníkov materskej školy

- starať sa o čistotu materskej školy a jej okolia,
- starať sa o kvetinové záhony pred vstupom do budovy,
- udržiavať v čistote a poriadku vstupné chodníky do školy,
- snažiť sa šetrenie vodou a elektrickou energiou,
- starať sa o kultúru stolovania pri vydávaní stravy,
- udržiavať v čistote a poriadku priestory výdajne stravy,
- spolupracovať s pedagogickými pracovníčkami materskej školy pri akciách podriadených v materskej škole,

V zmysle Dohovoru o právach dieťaťa zabezpečiť aktívnu ochranu detí pred sociálno-patologickými javmi, monitorovať zmeny v správaní detí a v prípade oprávneného podozrenia z fyzického alebo psychického týrania či ohrozovania mravného vývinu riešiť problém v spolupráci s pedagogicko-psychologickou poradňou, pediatrom prípadne príslušným odborom sociálnych vecí príslušného okresného úradu.

Vytýčené úlohy sa bude materská škola snažiť plniť:

- hlbokou všestrannou prípravou na výchovnovzdelávací proces,
- neustálym štúdiom odbornej literatúry,
- dôkladným pozorovaním dieťaťa,
- dôsledným plnením úloh Školského vzdelávacieho programu,
- prehlbovaním spolupráce s rodinou, základnou školou, logopedickou prípadne psychologickou poradňou.

Ciele hospitácií:

V oblasti kognitívneho rozvoja dieťaťa:

- Schopnosť dieťaťa využiť osvojené poznatky o sebe, o svojom okolí, rodine, materskej škole.
- Schopnosť pozorovať, vnímať, záujem o bádanie, objavovanie nových javov.
- Schopnosť prekonávať prekážky v procese učenia, a to pri osvojovaní si nových poznatkov.
- Schopnosť verbálne vyjadriť svoje pocity, myšlienky, schopnosť súvislé komunikovať s rovesníkmi a dospelými, zdokonaľovať svoj rečový prejav.
- Schopnosť poznať a pomenovať vlastnosti, znaky predmetov, osôb, javov.
- Schopnosť zdôvodniť svoje postoje a názory.
- Schopnosť kombinačného originálneho riešenie konštruktívnych schopností.
- Schopnosť dieťaťa uplatňovať v myslení dedukciu, indukciu, analýzu, syntézu a projektovanie.

V oblasti sociálno – emocionálneho rozvoja:

- Vzťah dieťaťa k rodičom, súrodencom, blízkym osobám i k sebe samému.
- Schopnosť dieťaťa prispôbiť sa vonkajšiemu i vnútornému prostrediu, tvorivo do neho zasahovať.
- Zručnosť pri riešení konfliktov.
- Schopnosť ovládať svoje správanie, zriecť sa niečoho v prospech druhého.
- Schopnosť si klásť ciele primerané svojim schopnostiam.
- Schopnosť dosahovania stanovených cieľov.

V oblasti perceptuálno – motorického rozvoja:

- Rozvoj zmyslového vnímania.
- Úroveň jemnej a hrubej motoriky, pohyblivosti a obratnosti.
- Úroveň grafomotoriky.
- Koordinácia pohybov.
- Úroveň sebaobsluhy – zručnosti a návyky.
- Schopnosť ovládať pohybovú aktivitu primerane veku.

Záver

V bakalárskej práci sme načrtli význam inkluzívneho vzdelávania v materských školách. Jej pozitívne a negatívne vplyvy. Bolo by potrebné realizovať zmeny hlavne v sociálnej oblasti vo sfére interpersonálnych vzťahov, najmä vzťahov medzi žiakmi, ale aj vzťahov medzi učiteľmi a žiakmi, či učiteľmi a rodičmi. Dôraz treba položiť predovšetkým na nové, iné formy spolupráce medzi rodinou a materskou školou, pretože je známe, že táto vzájomná spolupráca má pozitívny vplyv na správanie detí v materskej škole. Profesionálny prístup a zásah pedagóga, odborníka v uvedenom inkluzívnom procese, musí mať najväčší vplyv na pochopenie a toleranciu už u detí predškolského veku. Od toho sa bude odvíjať ich ďalší rast a chápanie problematiky v inklúzií medzi deťmi.

Netreba zabúdať, že vývin spoločnosti prináša nielen vymoženosti ekonomického druhu, ale že spoločnosť musí viac a viac rozvíjať aspekty spolunažívania a tolerancie nielen pre deti zo sociálne silnejších vrstiev, ale musia byť prístupné pre všetky deti v spoločnosti.

Použitá literatura

AUTOR NEUVEDENÝ. *INFORMACE-INSPIRACE-INTEGRACE*, [on-line]. [s.a]. [cit. 2012-03-18]. Dostupné na internete:
<http://www.dobromysl.cz/scripts/detail.php?id=1102>

DUCHVIČOVÁ, J. - LAZÍKOVÁ, A. 2008. *Stimulačno – obohacující program KO-SE-TO pre materské školy. Rozvoj osobnosti dieťaťa a profesionalita učiteľky v materskej škole*. 72 s. IRIS, 2008. ISBN 978-80-89256-28-0.

GARDOŠOVÁ, J. – DUJKOVÁ, L. a kol. 2003. *Vzdelávací program Začít spolu: metodický průvodce pro předškolní vzdělávání*. Praha, ISBN 80-7178-815-5.

GMTROVÁ, V. – POHÁJECKÁ, M. 2007. *Čo je kvalitná materská škola – kvalita materskej školy?* In: *Kvalita materskej školy v teórii a praxi*. Zborník z celosvetovej konferencie s medzinárodnou účasťou v Košiciach. Metodicko – pedagogické centrum Prešov. Slovenský výbor OMEP. Prešovská univerzita v Prešove. Pedagogická fakulta, 2007. ISBN 978-80-8045-443-2, 80-84 s.

HAJDÚKOVÁ, V. 2009. *Metodika na tvorbu štátnych vzdelávacích programov pre materské školy*. Metodicko – pedagogické centrum v Bratislave. Bratislava, 2009. 287 s. ISBN 978-80-8052-341-1.

HÁJKOVÁ, V. 2010. *Inkluzivní vzdělávání*. Praha: Grada, 2010. 217 s. ISBN 978-80-247-3070-7.

HOUŠKA, T. 2007. *Inkluzivní vzdělávání*. Praha: Česká pedagogická komora, Osmileté gymnázium Buďánka o.p.s., 2007. 168 s.

JACULÍKOVÁ, J. 2001. *Pedagogická diagnostika v praxi v MŠ RAABE*. ZŠ s MŠ, Dolný Kubín. [on-line]. [cit. 2012-03-18]. Dostupné na internete: <http://www.raabe.sk/>

JESENSKÝ, J. a kol. 1995. *Kontrapinky integrace zdravotně postižených*. Praha: Karolinum, 1995.

KOCUROVÁ, M. 2002. *Komunikační kompetence jako téma inkluzivní školy*. 1.vydání. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Čeněk, 2002. 415 s.

KOCUROVÁ, M. et al., *Speciální pedagogika pro pomáhající profese*. In PRŮCHOVÁ, P. *Integrace – inkluze dětí se speciálními vzdělávacími potřebami do škol hlavního vzdělávacího proudu*, Praha. 21 s. Přehledová studie z předmětu Školní a poradenská psychologie. Univerzita Karlova, Filosofická fakulta, 2008. [on-line]. [cit. 2012-03-18]. Dostupné na internete: http://www.tarantula.cz/KKP-14 – version1_petra_pruchova.doc.

LANG, G. – BERBERICHOVÁ, CH. 1998. *Každé dítě potřebuje speciální přístup: vytváření integrovaných a inkluzivních tříd*. Praha: Portál, 1998. 152 s. ISBN 80-7178-144-4.

LECHTA, V. 2010. *Základy inkluzivnej pedagogiky*. Praha: Portál, 2010. 435 s. ISBN 978-80-7367-679-7.

LECHTA, V. 2008. *Východiská a perspektívy inkluzívnej pedagogiky v strednej Európe. Anotácie*. Pdf TU Trnava, 2008. ISBN 978-80-8082-180-7, 39 s.

PRŮCHOVÁ, P. *Integrace – inkluze dětí se speciálními vzdělávacími potřebami do škol hlavního vzdělávacího proudu*, Praha. 2008. 21 s. Přehledová studie z předmětu Školní a poradenská psychologie. Univerzita Karlova, Filosofická fakulta, 2008. [on-line]. [cit. 2012-03-18]. Dostupné na internete: http://www.tarantula.cz/KKP-14version1_petra_pruchova.doc.

PRŮCHA, J. - WALTEROVÁ, E. – MAREŠ, J. 2003. *Pedagogický slovník*. Praha: Portál, 2003. 322s. ISBN 80-7178-772-8.

SEIDLER, P. – KURINCOVÁ, V. 2005. *Dieťa so špeciálnymi potrebami v bežnej škole*. In: *Východiská školskej integrácie žiakov s poruchami učenia*. Zborník príspevkov zo seminára. Nitra- Hlohovec, 2005. ISBN 80-8050-803-8, 80 s.

SEIDLER, P. - ŽOVINEC, E. 2008. *Cesty k inklúzii ako proces skvalitňovania pedagogickej integrácie žiakov a študentov so ŠEP*. In *Cesty k inklúzii - východiská inkluzívnej pedagogiky a ich implementácia v pedagogickej praxi v kontexte novodobých trendov edukácie : (Výskumná úloha VEGA č. 1/3632/06)*. Nitra : UKF, 2008. 7-38 s. ISBN 978-80-8094-446-9.

ŠTANDARDNÉ PRAVIDLÁ. 1994. ICFD, WHO. 1999.

UNESCO. 1994. *The Salamanca Statement and Framework for Action on Special Needs Education*, Salamanca 1994.

ÚSTAVA SLOVENSKEJ REPUBLIKY. 2004. Vydala Kancelária Národnej rady Slovenskej republiky, organizačný odbor. Interná publikácia. Bratislava, august 2004. ISBN 80-89052-20-7.

VALENTA, M. a kol. 2003. *Přehled speciální a školní integrace*. Olomouc: UP, 2003. 262-266 s. ISBN 80-244-0698-5.

VEREJNÝ OCHRANCA PRÁV. *Základné práva a slobody*. [on-line]. [s.a].[s.l.]. [cit. 2012-03-01]. <http://www.vop.gov.sk/zakladne-prava-a-slobody>

VIŠŇOVCOVÁ, Z. 2004. *Dejiny školstva*. [on-line].[s.l.]. [cit. 2012-03-01]. Dostupné na internete: <http://historia.szm.com/dejiny skolstva/vseobecne.htm>

ZÁKON 245/2008 Z.z. z 22. mája 2008 o výchove a vzdelávaní (školský zákon) a o zmene a doplnení niektorých zákonov. [on-line]. [cit. 2012-03-01]. Dostupné na internete: http://www.uips.sk/sub/uips.sk/images/PKvs/z245_2008.pdf

ZÁKON 524/1990 Z.z. O štátnej správe a školstve

ZÁKON 84/1995 Z.z O štátnej správe a školstve

ZÁKON 222/1996 Z.z. O štátnej správe a školstve

ZÁKON 5/1999 Z.z. O štátnej správe a školstve

ZELINA, M. 2000. *Alternatívne školstvo*. Trendy a nové výzvy v špeciálnej pedagogike. IRIS. 2000. 55 s. ISBN 80-88778-98-0

ZIMENOVÁ, Z. HAVRILOVÁ, M. *Štart k novej kvalite vzdelávania. Rozmanitosť vzdelávacích ciest v regionálnom školstve*. Kľúčové zámery v dlhodobom horizonte. Právne rámce reformy školstva 43 s. [on-line]. [cit. 2012-03-01]. Dostupné na internete: www.noveskolstvo.sk/upload/pdf/2011_Zimenova_Havrilova_Start_k_novej_kvalite_vzdelavania.pdf